

Sygn. akt III AUa 353/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Marcjanna Górską
Sędziowie:	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska SA Krystyna Smaga (spr.)
Protokolant: st. sekr. sądowy Bożena Klukowska	

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2013 r. w Lublinie

sprawy P. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o zwrot nienależnie pobranej renty rodzinnej

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych O. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 27 lutego 2013 r. sygn. akt IV U 836/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 sierpnia 2012 r (...) Oddział w S. zobowiązał P. R. do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej za okres od 1 kwietnia 2012 r do 30 czerwca 2012 r, bowiem w tym czasie nie kontynuował nauki w szkole.

W odwołaniu od decyzji P. R. wniósł o jej uchylenie. Podnosił, że został skreślony z listy studentów z dniem 2 czerwca 2012 r i do tego czasu kontynuował naukę. Do odwołania załączył decyzję dziekana Wydziału(...) Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w S. o skreśleniu z listy studentów.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie, wskazując że ubezpieczony ostatni raz był na zajęciach w(...) w S. 25 marca 2012 r. Nadto nie poinformował, że jest studentem informatyki na Uniwersytecie Przyrodniczo - Humanistycznym w S..

W piśmie procesowym z 14 listopada 2012 r P. R. poinformował, że od 1 kwietnia 2012 r do 1 czerwca 2012 r był studentem Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w S. na kierunku informatyka. Został skreślony z listy studentów 2 czerwca 2012 r z powodu niezłożenia pracy dyplomowej, jednak przez cały ten okres pracował nad pracą

i kontaktował się z promotorem. Podniósł, że w roku akademickim 2012/2013 zamierza kontynuować naukę w (...) w S.. Nadto wskazał, że zwrócił w wymaganym terminie kwotę 4071,96 zł wraz z odsetkami. Jego zdaniem nienależne świadczenie, które pobrał dotyczy wyłącznie okresu od 1 czerwca 2012 r do 30 czerwca 2012 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 27 lutego 2013 r: I zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że P. R. nie ma obowiązku zwrotu renty rodzinnej za okres od 1 kwietnia 2012 r do 2 czerwca 2012 r; II. w pozostałym zakresie odwołanie oddalił.

Sąd ustalił, że P. R., urodzony (...), jest uprawniony do renty rodzinnej po zmarłym ojcu. Wymieniony jest słuchaczem (...)w S. od 14 lutego 2012 r. Dodatkowo był studentem Wydziału (...) Uniwersytetu Przyrodniczo -Humanistycznego w S. od 1 października 2008 r, a planowany termin ukończenia studiów wyznaczono na 20 lutego 2012 r. Decyzją dziekana termin złożenia pracy dyplomowej i jej obrony został przedłużony do 5 maja 2012 r.

Pismem z 13 lipca 2012 r Zaoczna Policealna Szkoła Administracji (...) w S. poinformowała, że wnioskodawca nie kontynuuje nauki w tej szkole, a ostatni raz był na zajęciach 25 marca 2012r.

Z decyzji dziekana Wydziału Nauk Ścisłych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w S. z 1 czerwca 2012 r wynika, że P. R. został skreślony z listy studentów z dniem 2 czerwca 2012 r z powodu niezłożenia pracy dyplomowej w terminie.

Sąd Okręgowy zważył, że zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 Nr 153, poz. 1227) dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej: 1) do ukończenia 16 lat; 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Wnioskodawca nie ukończył 25 lat i od 1 kwietnia 2012 r do 2 czerwca 2012 r figurował na liście słuchaczy Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w S.. Z pisma wnioskodawcy wynika, że w okresie tym kontaktował się ze swoim promotorem i przygotowywał pracę dyplomową. Prezentowany obecnie przez Sąd Najwyższy pogląd w kwestii okresu pobierania nauki skłania się do stwierdzenia, że jest to sytuacja, kiedy uczeń lub student podejmie naukę i kontynuuje ją między innymi poprzez uczestniczenie w zajęciach. W przypadku wnioskodawcy okres poprzedzający skreślenie z listy studentów przeznaczony był na przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej. Nie wymagało to uczestniczenia w regularnych zajęciach na uczelni. Wnioskodawca w poprzednich semestrach kontynuował naukę. Nie zaszła więc w jego przypadku sytuacja niepodjęcia nauki.

Sąd Okręgowy powołał się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie, III AUa 1467/05 (OSA 2007/9/16) gdzie stwierdzono, że ustalenie „uczęszczania do szkoły”, czy „nauki w szkole” nie wymaga stwierdzenia systematycznej obecności w szkole. Możliwe jest przecież spełnianie obowiązku szkolnego bez uczestnictwa w zajęciach (art. 16 pkt 8 ustawy z dnia 7 września 1991 r o systemie oświaty, Dz. U. Nr 67 z 1996 r, poz. 329 ze zm.) oraz w szczególnym trybie nauki dorosłych, bez codziennej obecności (art. 68. ustawy). Status ucznia powstaje poprzez wpisanie na listę uczniów i trwa do czasu skreślenia z tej listy.

Sąd przytoczył art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który mówi, że za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie ma obowiązku zwrotu świadczenia za okres od 1 kwietnia 2012 r do 2 czerwca 2012 r, gdyż w okresie tym jego zadaniem było przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej, a nie uczęszczanie na zajęcia. W pozostałym zakresie odwołanie zostało oddalone.

Wyrok wydano na mocy art. 477¹⁴ § 1 i § 2 kpc.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., zaskarżając wyrok w części, w zakresie punktu I. wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach i zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r Nr 153, poz. 1227 ze zm.) poprzez błędną wykładnię tego przepisu, prowadzącą do przyjęcia, że ubezpieczony w okresie od 1 kwietnia 2012 r do 2 czerwca 2012 r kontynuował naukę. Apelujący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji podniesione zostało, że zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

W uzasadnieniu apelacji podniesione zostało, że w sprawie istotne jest ustalenie momentu ukończenia nauki w szkole. W praktyce przeważnie za datę ukończenia nauki w szkole przyjmuje się uzyskanie wszystkich zaliczeń, dzień obrony pracy magisterskiej, zakończenie udziału w zajęciach, itp. Renta rodzinna przysługuje dziecku „do ukończenia nauki w szkole” co oznacza, że nie wystarcza sam formalny zapis i status ucznia (słuchacza) w szkole. Zasadniczym celem renty rodzinnej jest dostarczanie środków utrzymania tym dzieciom zmarłego pracownika (rencisty), które w związku z kształceniem się w szkole nie wykonują pracy stanowiącej źródło utrzymania. Natomiast ubezpieczony, jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w spornych okresach nie kształcił się. Nie uczestniczył w zajęciach w (...)w S., jak również nie złożył w przedłużonym mu przez Dziekana Wydziału Nauk Ścisłych Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w S. (do 5 maja 2012 r) terminie pracy dyplomowej. Brak jest zatem jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że ukończył on naukę dopiero z dniem skreślenia z listy studentów Wydziału (...) Uniwersytetu Przyrodniczo Humanistycznego w S..

Apelujący wskazał, że sytuacja ubezpieczonego jest inna, niż w stanie faktycznym powołanej sprawy III AUa 1467/05 (OSA 2007/9/16). Sąd Okręgowy jednostronnie i wybiórczo zinterpretował zgromadzony materiał dowodowy, pomijając że mimo iż wnioskodawca uzyskał zgodę na przesunięcie terminu złożenia pracy dyplomowej, to nie złożył jej w wyznaczonym czasie.

Skarżący podkreślił, że ubezpieczony był pouczone w decyzji z dnia 5 maja 2009 r (k.101-104 a. r), przyznającej mu prawo do renty rodzinnej, w pkt X. ust. 1, jak też w decyzjach kolejnych, że osoba pobierająca rentę rodzinną lub część renty zobowiązana jest powiadomić organ rentowy o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły przez osobę powyżej 16 lat. Był też pouczone w pkt IV. decyzji, że osoba która nienależnie pobrała świadczenie obowiązana jest do jego zwrotu, ze wskazaniem, jakie świadczenie uważa się za nienależnie pobrane (stosownie do treści art. 138 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej). Zgromadzona w sprawie dokumentacja potwierdza, że wnioskodawca nie poinformował organu rentowego o zaprzestaniu pobierania nauki

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie.

Wnioskodawca podkreślił, że w zaistniałym sporze zasadnicze znaczenie ma przyjęcie właściwego rozumienia pojęcia „nauki” na gruncie art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach. Utożsamianie przez ZUS nauki z faktem uczęszczania na zajęcia nie znajduje oparcia w istniejących w Polsce realiach. Polski system prawny dopuszcza sytuacje w których nauka jest prowadzona w formie niestacjonarnej.

Wnioskodawca wskazał, że pojęcie „kontynuowania nauki” należy utożsamić ze wszystkimi dopuszczalnymi przez przepisy formami kształcenia. W jego przypadku nauka polegała na przygotowaniu pracy dyplomowej. Całkowicie bezzasadne i sprzeczne z zasadami współżycia społecznego byłoby przyjęcie, że uczęszczanie na kurs języka obcego uprawnia do renty rodzinnej przy jednoczesnym zakwestionowaniu uprawnienia do renty rodzinnej w przypadku przygotowywania w domu pracy dyplomowej pozwalającej na uzyskanie wyższego wykształcenia. W jego przypadku

nie sposób mówić jedynie o formalnym legitymowaniu się statusem studenta, o czym może świadczyć, że od momentu przyjęcia na 1 października 2008 r. uczęszczał na zajęcia oraz zaliczał egzaminy w wyniku czego uzyskał dopuszczenie do złożenia pracy dyplomowej. W wyniku uchybienia przez niego terminowi złożenia pracy magisterskiej został skreślony z listy studentów decyzją dziekana z dnia 1 czerwca 2012 r, ale aż do skreślenia go z listy studentów kontynuował naukę poprzez przygotowywanie pracy dyplomowej mimo upływu terminu do jej złożenia.

Wnioskodawca zgodził się, że okolicznością powodującą utratę prawa do pobierania renty rodzinnej było skreślenie z listy studentów, które stało się skuteczne w dniu 2 czerwca 2012 r. Dlatego też nie sposób uznać zasadności twierdzeń ZUS zgodnie z którymi świadczenia wypłacone po 1 kwietnia 2012 r. należy uznać za nienależnie pobrane. Aż do momentu wystąpienia skutku decyzji dziekana w postaci skreślenia z listy studentów Ubezpieczony przygotowując pracę dyplomową legitymował się statusem osoby uczącej się, a co za tym idzie przysługiwało mi prawo do renty rodzinnej. Organ rentowy twierdził, że dowodem zaprzestania nauki miało być jakoby uchybienie terminowi złożenia pracy dyplomowej. Jak jednak wskazuje sam ZUS termin ten został wydłużony do dnia 5 maja 2012r., co oznacza, że za bezsporne należy uznać, że w okresie między 1 kwietnia a 5 maja 2012 r. Ubezpieczony kontynuował naukę w formie przygotowywania pracy magisterskiej.

Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe przez dołączenie regulaminu studiów obowiązującego w Uniwersytecie Przyrodniczo – Humanistycznego w S. w 2012 r (54 akt sprawy).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń nie jest zasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną dokonaną w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy w Siedlcach.

Wnioskodawca był studentem Uniwersytetu Przyrodniczo - Humanistycznego w S. od 2008 r. Istotne znaczenie dla oceny, w jaki sposób odbywa się nauka w wyższej szkole i kiedy następuje zakończenie lub przerwanie tej nauki, mają przepisy regulaminu obowiązującego na danej uczelni. Każda uczelnia może bowiem nieco odmiennie uregulować te okoliczności.

Nauka na kierunku informatycznym, na którym kształcił się wnioskodawca trwała przez 3,5 roku. Zgodnie z regulaminem studiów obowiązującym na Uniwersytecie Przyrodniczo - Humanistycznym w S. od 2010 r do 30 września 2012 r, zaliczenie semestru zimowego następuje do dnia 1 marca (§ 18 ust. 2 regulaminu). Studia kończą się egzaminem dyplomowym (§ 32 ust. 1). Przepis § 35 ust. 4 regulaminu mówi, że egzamin dyplomowy powinien być przeprowadzony w terminie nieprzekraczającym trzech miesięcy od dnia zakończenia sesji. Zgodnie z § 32 regulaminu, student obowiązany jest złożyć projekt inżynierski lub pracę dyplomową do końca zajęć w ostatnim semestrze studiów, co stanowi warunek zaliczenia semestru (ust. 1). Dziekan może przesunąć termin złożenia projektu inżynierskiego lub pracy dyplomowej w przypadku 1) długotrwałej choroby studenta, 2) niemożności wykonania projektu lub pracy w obowiązującym terminie z uzasadnionych przyczyn niezależnych od studenta (ust. 2).

Powyższe uregulowania wskazują, że nauka na Uniwersytecie trwa do daty egzaminu dyplomowego, który powinien być zdany w ciągu trzech miesięcy od zakończenia ostatniego semestru studiów. Oznacza to, że do tej daty trwa też status studenta. W okresie tych trzech miesięcy student nie bierze udziału w regularnych zajęciach, a kontynuuje naukę przygotowując pracę dyplomową.

Wnioskodawca nie zdał w 2012 r egzaminu dyplomowego w trzymiesięcznym terminie wymaganych przez regulamin studiów. Jednak miał wyznaczony przez dziekana termin do złożenia pracy dyplomowej - do dnia 5 maja 2012 r. W tym czasie, jak wyjaśniał, przygotowywał pracę dyplomową, kontaktował się z promotorem. Zatem w tym okresie kontynuował naukę.

Skoro wnioskodawca nie złożył pracy dyplomowej w wyznaczonym terminie i jej nie obronił, przestał kontynuować naukę, ale z wyczerpaniem się okresu wyznaczonego na przygotowanie tej pracy. Zostało to potwierdzone decyzją o skreśleniu wnioskodawcy z listy studentów z dniem 2 czerwca 2012 r. Przepis § 29 ust. 1 pkt 3) regulaminu mówi, że dziekan w drodze decyzji skreśla studenta z listy studentów w przypadku niezłożenia w terminie pracy dyplomowej lub egzaminu dyplomowego.

Wnioskodawca zatem kontynuował naukę na Uniwersytecie Przyrodniczo – Humanistycznym w S. w kwietniu i do dnia 5 maja 2012 r, przygotowując pracę dyplomową i w tym okresie przysługiwało mu prawo do renty rodzinnej.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację.